

פֶּנִּי כְסוּת: שְׂחִיבֵי אֶדֶם כּו' עַד וְלִיָּנָה עֲמוּ. פֶּקֶד הַכְּהֵלֶה (דָּק מ"ח) וּפְקֵד הַקּוֹמָן רִבֵּה (דָּק ל"ז):
 כֹּתֵב הַרְאֵה"י ז"ל יֵשֶׁה אֶחָד וְכו' אֲלֵמָה לֹא כָּל קֶטֶן מַשְׁעִירֵינוּ עֲכָל: וְאֵבִי אֲחִירֵי כִי
 פֶּה הֵייוֹ: וְהִתְחִיָּה הַכְּסוּת שֶׁל אֶחָד אִשׁ שֶׁל פֶּקֶד הַכְּהֵלֶה (ל"ט): אֲבָל טֵלִית שֶׁל שֹׁאֵר
 מֵיָּמִים כּו' עַד מִנְּמוֹת יִלְחִי. **כֹּתֵב הַכְּהֵלֶה (פֶּסֶס):** כֹּתֵב הַרְאֵה"י ז"ל מִדְּמוּתֵי יָם: שֶׁהוּא כֹּלֵל וְלֹא
 מִחוּר עֲכָל: וְאֵבִי אֲחִירֵי יֵשֶׁה כֹּתֵב וְהִתְחִיָּה אֶחָד שֶׁלֹּא הִכְיִין וְיִחוּלֵל בְּזֵל הַהַמְּוִרִין שֶׁל הַכְּהֵלֶה

מֵעַ שְׁהוֹץ לִיחִייוֹ נָשִׁים מִדְּרַבָּנָן וְכֵן פֶּלֶא דְּמוֹכָה גְּבִי הַלְנִי הַמַּלְכָּה וּמִרְקָה הִישָׁן גְּבִי כִלְתִּי שֶׁנִּשְׁנָשִׁים יוֹכֹלוֹת לְדַבֵּר אֶלּוּלָב וְאַתְפִּילִין וְכוּצָא בְּהֵן וְכֵי רִבִּינוּ שִׁמְחָה גְּבִי תִקְיעַת שׁוֹפָר שְׁהָאִשָּׁה הָיָה וְכֵן פֶּסַח רִית וְכֵן נִרְאָה לְרִבִּינוּ וְדָלָא כְּרֵאבִין דְּכַתְּבָא חוֹבַת סָלִית הוּא :

לקנות לו [נ] מלית ולהתעטף בה כדי שיעשה בה ציצית אין ראוי לאדם חסיד שיפסור עצמו ממצוה זו. אלא לעולם ישתדל להיות עמוף בכסות המחוויבת [נ] בציצית כדי שיקיים מצוה זו. ובשעת התפלה צריך להזהר ביותר [נ]. גנאי גדול הוא לתלמידי חכמים שיתפללו והם אינם עטופים: **יב לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצות כולן שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי:**

ומ"ש ובשעת התפלה צריך להזהר ביותר גנאי גדול הוא לתלמידי חכמים שיתפללו והם אינם עטופים: **יב לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית שהרי הכתוב שקלה ותלה בה כל המצות כולן שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יי:** [בפרק שמעלה דף מ"ג]:

מגדל עז

ובשעת התפלה. ר"פ אין עומדין בעמודי דחסידי ומשום הכן ופ"ק דשנה (דף י'): גנאי הוא לתלמיד חכם שיפסול וזהו חסיד עטוף. פרק התכלה: לעולם יהא אדם זהיר במצות ציצית כו'. עד וראיתם אותו עד סוף הפרק. בנדרים פרק ד' (דף ל"ב):

הנהגות מיימוניות [ס] והיה עובדא דמלאכא אשכחיה לרב קמינא כו' משמע שבית דין של מעלה מענישים כדא"ל בעירן ריתחא ענינא, פרי דהיינו דוקא בימיהם שהיו רגילים במלבושים ארבע כנפות אף בלא מצוה ולפיכך היו ראוין ליענש אבל אין אנו רגילין בכך אא"כ ילבש אדם למצוה: [ט] ודין ציצית לתכריכין של מתים תמצא שם בתוספות ופרק מי שמתו ופ' המוכר את הספינה ופרק כל שעה: [פ] במדרש שוחר טוב כל עצמותי תאמרנה אמר דוד לפני הקב"ה אני אשבחך בכל איברי ומקיים בהם מצוה עד בחוה אני משים הציצית כנגד הלב כל זמן שאני קורא ק"ש שנאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. על ידי שמאלית בה אני קושר הפילין של יד ובה אני אוחז ציצית בזמן ק"ש הרי שהמצוה לאחוז הציצית בידו השמאלית כנגד לבו בזמן ק"ש ע"כ:

סליק הלכות ציצית הלכות ברכות

מצות עשה אחת. והיא לברך את השם הגדול והקדוש אחר אכילה. וביאור מצוה זו בפרקים אלו

כסף משנה

פרק ראשון

כסף משנה

אכל היכא דליכא כזית תחילה צמי ברכה שאסור ליהנות מן העולם הזה כלום בלא ברכה ולכסוף לא צמי ברכה עכ"ל. וכ"כ החס"ם והרמ"ם. ובפרק שלשה שאכלו (ברכות מ"ה) מן עד כמה מזמין עד כזית ר' יהודה לומר עד כזית. ובגמרא (ס"מ מ"ט): למימרא דר"מ חשיב ליה כזית ור"י כזיתא והא חיפכא שמעין לכו ח"ר יוחנן מוחלפת השיטה אביי אמר לעולם לא חיפוך הכא בקראי פליגי וכו' הכס בברכה פליגי. וכתבו התוספות וק"ל בזכות דלפי מה שמחליף ר' יוחנן קאמר ר' יהודה בזכות ור"מ ור"י הלכה כרבי יהודה וגם לאביי דלא מחליף ור"מ חית ליה בזכות נראה דהלכה הכא כר"מ ובזכות דהא קס ליה ר' יוחנן בשיטתו לעיל (דף מ"ח) דאילו מוילא את הרבים עד שיאכל כזית וכן לעיל. גבי אכל זית מליח וכן פסק בה"ג ור"ח ושלחנות עכ"ל. וכן כתבו עוד בפי' היסן וזכרונותי אמרו שם הוא צריה כגון פרידה של עובד או של רמון אע"פ שאין זו כזית מצד עליו תחלה וסוף ומאחר שלא הזכירוהו הר"ף ורבינו משמע דס"ל דפליג אגמרא דידן אע"פ שהתוספות והר"ם יונה מיישבים בענין דלא פליג: ובמשעמט ח"ס ברכה וכו'. ברייתא פרק היה קורא (ברכות דף י"ד) מטעמא אינה טעונה ברכה והשרוי בבעיית פולט ואין צריך כלום ר' אחי ור' חסי טעמו עד שיעור דביעחא וכיון דתענית וברכה שוין ממילא דרביעית צמי ברכה וכן כי אמרו דלא צמי ברכה ל"ש לפניו מלאהריו. וכבר ר"ח דהיינו כגון שחזר ופולטו וכן כתב הר"ף בפ"א דתעניות. וכבר הרמ"ם שם דפיי מרביעית אע"פ שפולטו חסונה הנאה לענין תענית אבל לא לענין ברכה דהא בעינן שיהיה בתוך מעיו וכן נראה שהוא דעת רבינו דגבי תענית כתב בפרק ראשון מהלכות תענית והוא שלא יבלע אלא עוטה ופולט ולגבי ברכה כן סתם דבריו נראה שאפילו בולע נמי אינה צריכה ברכה ואפשר לתת סמך לדבר דטעמא משום דכתיב ואכלת וברכת שיהא לו כוונה אכילה משמע ורביעית אע"פ שהיא מטעמת כוונה אכילה יש לה וכן פירש הר"ם מונה. ואף ע"ג דהאי קרא לענין ברכה אחרונה מיידי מ"מ יש לסמוך למקרא זה ברכה ראשונה:

א מצות "עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון שנאמר ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך. ואינו חייב מן התורה אלא אם כן שבע שנאמר ואכלת ושבעת וברכת. ומדברי סופרים אבל אפילו כזית מברך אחריו: **ב** ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו. ואפילו נתכוין לאכול או לשנות יכל שהוא מברך ואח"כ יהנה. וכן אם הריח ריח טוב מברך ואח"כ יהנה ממנו. וכל הנהגה בלא ברכה מעל. וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה. והוא שישתה רביעית והוא שיאכל כזית. ומטעמא אינה צריכה ברכה לא לפנייה ולא לאחריה * עד רביעית: **ג** וכשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ומצוה ואח"כ יעשה אותה. וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אע"פ שלא נהנה ולא עשה מצוה: **ד** נמצאו כל הברכות כולן שלשה מינים. ברכות הנייה. וברכות מצות. וברכות הודאה שהן דרך שבח והודיה ובקשה כדי לזכור את הבורא תמיד וליראה ממנו: **ה** ונוסח כל הברכות עזרא ובית דינו תקנום. ואין ראוי לשנותם ולא להוסיף על אחת מהם ולא לגרוע ממנה. **יוכל המשנה** ממשבע שמבעו חכמים בברכות אינו אלא מועה

א עור א"ח סי' קפ"ד סמ"ג עשין כ"ז: ב עור סי' ר"י סמ"ג עשין כ"ז: ג עור סי' קל"ב: כוונה אכילה יש לה וכן פירש הר"ם מונה. ואף ע"ג דהאי קרא לענין ברכה אחרונה מיידי מ"מ יש לסמוך למקרא זה ברכה ראשונה:

ג ובשם שמברכין וכו'. עוד יתבאר מיני ברכות אלו בפרקים הבאים בס"ד: **ה** ונוסח כל הברכות וכו'. נחבאר בהלכות קריאת שמע פ"א: וכל המשנה וכו'. פרק כיצד מברכין (ס"מ מ'): ראה פת נאה ואמר כמה נאה פת זו ברוך המקום שבראה ראה תאנה נאה ואמר כמה תאנה זו ברוך המקום שבראה יאל דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר כל המשנה ממטבע שמבעו חכמים בברכות לא יאל י"ה. וק"ל למה שינה רבינו הלשון וכבר אינו אלא טענה וכן יש לדקדק למה כתב ואין ראוי לשנותם וכו' ונ"ל דתרי גווני שינוי הן האחד

פ"א מצות עשה מן התורה וכו'. כתב רבינו בכה"מ לשון התוספתא ברכה המזון מן התורה שנאמר ואכלת ושבעת: ואינו חייב מן התורה וכו'. פרק מי שמתו (ברכות דף כ'): דרש רב עורא אמר הקב"ה וכו' לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בצורה ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כזיתא. ופסק רבינו כסתם מחי' ואכתוב עוד בזה בסמוך:

ב ומדברי סופרים לברך על כל מאכל וכו'. ר"פ כיצד מברכין (ס"מ דף ל"ה) אמרו דילפינן לה מק"ו ומה כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כ"ס, וכתבו התוספות דלאו ק"ו הוא אלא ברכה דלפניו היא דרבנן ואכתוב בזה בפ"ג. ומ"ס ואפילו נתכוין לאכול או לשנות כל שהוא מברך ואח"כ יהנה. כן כתב רש"י והרמ"ם בפרק היסן והרשב"א והרמ"ם בפרק כיצד מברכין משום דאסור ליהנות מהע"ז בלא ברכה: ומו"ס וכן אם הריח וכו'. בפרק כיצד מברכין (ברכות מ"ג). ומ"ס וכל הנהגה וכו'. ברייתא ר"פ כיצד מברכין (ס"מ דף ל"ה):

וכן מד"ס לברך אחר כל מה שיאכל וכו'. בראש פרק כיצד מברכין אמרינן. דילפינן ברכה לאחריו בכל הדברים משבעת המינים. ופירש"י דכתיב חטה ושעורה וכו' וכתיב בהרבה ואכלת ושבעת וברכת ודחי הכס בגמרא רביה זו ואסיקנא אלא סברא הוא אסור לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה. ואיכא למידק שרבינו כתב מ"ע מן התורה לברך אחר אכילת מזון וכל הדברים בכלל מזון חוץ מן המים ומן המלח כדחקו ברי"ף בכל מערבין וא"כ היכי קאמר בזה הכי דמד"ס לברך אחר כל מה שיאכל. וי"ל דכיון דקרא דואכלת ושבעת וברכת כתוב בזה קרא דאח"כ חטה ושעורה וכו' חית לן למימר דלא חייבה תורה לברך אלא על שבעת המינים הכתובים בלוחו פסוק וכמ"ס סמ"ג בשם ה"ג, ולפי זה מ"ס רבינו דמן התורה לברך אחר אכילת מזון אחר שבעת מינים קאמר ונ"ל דזיני טפי מדברים אחרים. ומיהו קשה דא"כ הו"ל לרבינו לומר שנאמר ארץ חטה ושעורה וכו' ואכלת ושבעת וברכת. ולכן ל"ל דרבינו דיין לישאל דתוספתא (ברכות מ"ה): דקחני ברכה מזון מן התורה שנאמר ואכלת ושבעת ומשמע ליה דלחמשה מיני דגן דוקא קאמר מדנקט ושבעת ואין לך דבר שמביע אלא ה' מיני דגן: ומ"ס והוא ששה רביעית והוא שיהא כזית. בפרק כיצד מברכין (ס"מ דף ל"ט) ח"ר חייא בר אבא אי ראיית את ר' יוחנן שאכל זית מליח וזיכר עליו תחלה וסוף ח"ל ר' ירמיה לר' זירא ר"י היכי בריך על זית מליח כיון דשקליה לגרעיתא ב"ר ליה שיעורא ח"ל מי סברת כזית גדול בעינן כזית בינוני בעינן ואל איכא. ופירש"י ב"ר ליה שיעורא וגבי ברכה פירות הארץ אכילה כתיבא ואכילה בזכות. וכבר הר"ף ש"מ דכל היכא דליכא כזית צמי ברכה תחלה וסוף

מגדל עז

פ"א מצות עשה מן התורה וכו'. עד מברך אחריו. פרק מי שמתו (דף כ"א) ולשון התוספתא ברכה המזון מן התורה עד שנאמר ואכלת ושבעת וברכת ע"כ: ומדברי סופרים לברך על כל מאכל כזית. פרק כיצד מברכין (דף ל"ה): ומטעמא כו' עד רביעית. פרק היה קורא (דף י"ד): ובשם שמברכין כו' עד יעשה אותה. פרק קמא דפסחים (דף ז'): וברכות רבות כו' עד וליראה ממנו.

* [לשון המור ומיהו משעמט א"צ לברך עד רביעית לכאורה משמע אפילו טועם ובוטע וכן כתב הרמב"ם ו"ל מטעמת אינה צריכה ברכה אבל ר"ח פירש דוקא בטועם ופולט אבל אם הוא בולע אפי' בכל שהוא צריך לברך ע"כ. וכן כתב הסמ"ג: פרק הכוזה (דף כ"ז): ונוסח כל הברכות כו' עד גלשון חול יאל. פרק כיצד מברכין (דף מ"ב מ"ג):